

POSTANOWIENIE

Dnia 25 października 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek

SSA Władysław Pawlak (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa J. H.
przeciwko Skarbowi Państwa - Prokuratorowi Okręgowemu w L.
o odszkodowanie i zadośćuczynienie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 25 października 2012 r.,
zażalenia powoda
na postanowienie o kosztach procesu zawarte w punktach drugim i trzecim
wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 22 lutego 2012 r.,

1. oddala zażalenie w zakresie, w jakim dotyczy postanowienia zawartego w pkt. II wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 22 lutego 2012 r.;
2. w pozostałej części zażalenie odrzuca;
3. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego na rzecz adwokata A.S. wynagrodzenie w kwocie 600 (sześćset) zł. powiększone o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu zażaleniowym, a także kwotę 5,25 zł (pięć 25/100) tytułem zwrotu wydatków;
4. w pozostałym zakresie wnioszek pełnomocnika z urzędu o zwrot wydatków oddala;
5. zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 600 (sześćset) zł. tytułem kosztów postępowania zażaleniowego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 22 lutego 2012 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda J. H. od wyroku Sądu Okręgowego w L., oddalającego powództwo skierowane przeciwko Skarbowi Państwa - Prokuratorowi Okręgowemu w L. o zapłatę kwoty 314 181 zł, z czego 192 000 zł tytułem zadośćuczynienia i 122 181 zł tytułem szkody majątkowej. Ponadto zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 5 400 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego oraz przyznał adwokatowi A. S. od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego kwotę 1 230 zł obejmującą należny podatek Vat, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

W zażaleniu pełnomocnik powoda, zaskarżając powyższy wyrok w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego i w odniesieniu do wysokości przyznanego mu wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym, wniósł o jego zmianę poprzez nieobciążanie powoda tymi kosztami oraz podwyższenia wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną do kwoty 5 400 zł plus podatek Vat. Ponadto domagał się przyznania wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu w postępowaniu zażaleniowym w kwocie 840,25 zł obejmującą także poniesione przez niego wydatki.

W odpowiedzi na zażalenie strona pozwana zastępowana przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniosła o jego oddalenie z zasądzeniem kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Zażalenie na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie przyznania od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej stronie z urzędu w postępowaniu apelacyjnym jest niedopuszczalne. Przepis art. 394¹ § 1 k.p.c. określa na jakie postanowienia Sądu drugiej instancji przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego. Powołany przepis nie przewiduje zażalenia na postanowienia w przedmiocie przyznania od Skarbu Państwa wynagrodzenia za nieopłacone zastępstwo procesowe z urzędu. Podstawa z art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c.

(w brzmieniu obowiązującym do 3 maja 2012 r. - art. 9 ust. 1 i 6 noweli do k.p.c. z dnia 16 września 2011 r. Dz. U. z 2011 r., nr 233, poz. 1381) nie wchodzi w rachubę, gdyż dotyczy kosztów procesu należnych w relacjach między stronami. Natomiast obowiązek pokrycia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej nie jest obowiązkiem mieszczącym się w obowiązku zwrotu kosztów procesu między stronami, lecz ma charakter publicznoprawny i subsydiarny, a ponadto wynika z odrębnej ustawy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 grudnia 2007 r., III CZ 61/07, Biul. SN 2008/4/12, z dnia 17 listopada 2009 r., III CZ 53/09, OSNC 2010/5/79, z dnia 15 kwietnia 2010 r., II CZ 118/09, niepubl. z dnia 11 marca 2011 r., II CZ 208/10, niepubl., z dnia 21 lipca 2011 r., V CZ 28/11, niepubl.).

Z tego względu w tej części zażalenie należało odrzucić na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 373 k.p.c.

2. Podstawową zasadą rozstrzygnięcia o kosztach procesu jest zasada odpowiedzialności za wynik sprawy (art. 98 § 1 k.p.c.), zgodnie z którą strona przegrywająca sprawę jest obowiązana zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Wyjątek od tej reguły przewidziany został w art. 102 k.p.c., wyrażającym zasadę słuszności, stosownie do której, w wypadkach szczególnie uzasadnionych, sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Uznanie czy w sprawie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony w rozumieniu tego przepisu, jest przejawem dyskrecjonalnej władzy sądu, przy czym ocena wystąpienia takiego przypadku dokonywana jest z uwzględnieniem okoliczności konkretnego przypadku i winna być należycie umotywowana. Z uwagi na charakter tego przepisu może on być stosowany tylko wtedy, gdy okoliczności danej sprawy wskazują, że obciążenie strony przegrywającej kosztami byłoby oczywiście niesłuszne, niesprawiedliwe.

Powód, motywując podstawy do zastosowania art. 102 k.p.c. powołał się na trudną sytuację materialną, która spowodowała, że został zwolniony w całości od kosztów sądowych oraz na subiektywnie uzasadnione przekonanie o słuszności swoich roszczeń. Zwrócić jednak uwagę należy, że zwolnienie od kosztów sądowych nie stanowi w tej materii wystarczającej przesłanki bowiem zgodnie

z art. 108 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r., nr 90, poz. 594 ze zm., zwanej dalej u.k.s.c.) tego rodzaju zwolnienie, nie zwalnia strony od obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi (zob. też postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2012 r., II PZ 49/11, niepubl., z dnia 8 grudnia 2011 r., IV CZ 111/11, niepubl.). Natomiast jeśli chodzi o przekonanie strony o zasadności swego żądania, które może przemawiać za nieobciążaniem jej kosztami przegranego procesu przed sądem pierwszej instancji, przestaje być aktualne w postępowaniu apelacyjnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 2012 r., III CZ 13/12 niepubl. oraz z dnia 23 maja 2012 r., II CZ 20/12, niepubl.). Skoro więc powód zapoznawszy się z motywami, które legły u podstaw oddalenia jego powództwa, zdecydował się na wniesienie środka odwoławczego to winien był się liczyć z koniecznością zwrotu kosztów przeciwnikowi w razie przegrania również i w tej instancji.

Zważywszy na wartość przedmiotu zaskarżenia podaną przez powoda w apelacji, która została w całości oddalona, Sąd drugiej instancji, rozstrzygając o kosztach procesu za instancję odwoławczą według zasady odpowiedzialności za wynik procesu, nie był obowiązany szczegółowo wyjaśniać, dlaczego zasądził na rzecz przeciwnika procesowego powoda kwotę 5 400 zł, skoro kwota ta odpowiada minimalnej stawce taryfowej wynagrodzenia za zastępstwo procesowe przy wskazanej wartości przedmiotu zaskarżenia (§ 6 pkt 7 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349, z póź. zm., zwane dalej rozp.).

Z tych względów Sąd Najwyższy oddalił w tej części zażalenie na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c., a o kosztach postępowania zażaleniowego orzekł w oparciu o przepisy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., art. 394¹ § 3 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. i art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 169, poz. 1417, ze zm.). Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo

procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 12 ust. 2 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 4 rozp.).

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu zażaleniowym orzeczono na podstawie § 13 ust. 2 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 4 i § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1348, z póź. zm.). Stosownie do § 19 pkt 2 tegoż rozporządzenia, do kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu wchodzi także niezbędne, udokumentowane wydatki adwokata, na które w niniejszej sprawie składają się koszty korespondencji (3,75 zł) i koszty opłaty pocztowej (2,50 zł).

Natomiast jeśli chodzi o uiszczoną opłatę sądową od zażalenia w kwocie 96 zł to w zakresie, w jakim zażalenie zostało odrzucone nie podlega zwrotowi w związku z tym, że do odrzucenia doszło już po wysłaniu odpisu zażalenia stronie przeciwnej (art. 79 ust. 1 u.k.s.c.). W zakresie zaś w jakim zażalenie zostało oddalone, zwrot opłaty jest bezzasadny. Pełnomocnik powoda z urzędu nie był obowiązany do pokrywania tej opłaty za mocodawcę. Wpłata dokonana przez pełnomocnika za stronę jest traktowana jako dokonana przez stronę. Jeśli zatem strona uległa to nie ma podstaw do jej zwrotu. Wszak strona może złożyć wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, a zatem wydatek z tego tytułu pełnomocnika z urzędu nie może być traktowany jako niezbędny w rozumieniu § 19 pkt 2 powołanego rozporządzenia.